

Beden Eğitimi ve Spor Alanında Kullanılan Öğretim Yöntemlerinin Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of Teaching Methods Used in Physical Education and Sports

Araştırma Makalesi / Research Article

 Oğuzhan DALKIRAN¹

 Seda Nur UYSAL¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,
Spor Bilimleri Fakültesi, BURDUR

Sorumlu Yazar / Corresponding Author
Doç. Dr. Oğuzhan DALKIRAN
odalkiran@mehmetakif.edu.tr

Geliş Tarihi / Received : 03.07.2023

Kabul Tarihi / Accepted : 29.11.2023

Yayın Tarihi / Published : 31.01.2024

Etik Bilgilendirme / Ethical Statement

Bu araştırma, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul Komisyonu'nun 07.06.2023 tarihli ve GO 2023/345 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur.

DOI: 10.53434/gbesbd.1322062

Öz

Bu araştırmanın amacı, beden eğitimi ve spor öğretiminde kullanılan öğretim yöntemleri yelpazesi üzerine yapılan çalışmaların eğilimlerini bibliyometrik analiz ile belirlemektir. Nicel araştırma yöntemlerinden olan bibliyometrik analiz araştırmanın desenini oluşturmaktadır. Web of Science veri tabanı aracılığıyla farklı kelime kombinasyonları oluşturularak, spor bilimleri kategorisinde taranan 42 çalışmaya ulaşılmış ve bu çalışmalar bibtex formatında dış aktarılmıştır. Çalışmanın istatistiksel analizleri için R 4.2.2 (Core Team) programlama dilinin bibliometrix paketi tercih edilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre, konu alanına yönelik en çok yayın yapan ve en çok atıf alan yazarın Mark Byra olduğu; araştırmaların genellikle üç veya daha fazla yazarın iş birliğiyle gerçekleştirildiği; en çok yayın kabul eden derginin Journal of Teaching and Physical Education olduğu; physical education, teachers, perceptions, students ve knowledge gibi kelimelerin anahtar kelime olarak sıklıkla tercih edildiği tespit edilmiştir. Ek olarak, araştırma alanında motor beceriler üzerine daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma, öğretim yöntemleri yelpazesi alanına yönelik önemli bulgular sağlamak ve konu alanına ilgi duyan araştırmacılar ve uygulayıcılar için önemli bilgiler sunmaktadır. Araştırmacılar ve alan uzmanları konu üzerine araştırma yapmak için Mark Byra'nın çalışmalarını inceleyebilir; Journal of Teaching and Physical Education dergisini değerlendirebilir; education, teachers ve students gibi anahtar kelimeleri kullanabilir ve öğretim yöntemleri ile motor beceriler arasındaki ilişkiyi araştırabilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretim yöntemleri, Beden eğitimi ve spor öğretimi, Bibliyometrik analiz

Abstract

The aim of this research is to determine the trends of the studies on the range of teaching methods used in physical education and sports teaching by bibliometric analysis. Bibliometric analysis, which is one of the quantitative research methods, constitutes the design of the research. By creating different word combinations through the Web of Science database, 42 studies scanned in the category of sports sciences were reached and these studies were exported in BibTeX format. For the study's statistical analysis, the bibliometrix package of the R 4.2.2 (Core Team) programming language was preferred. According to the findings of the study, the author who published the most and received the most references on the subject area was Mark Byra; research is usually carried out in collaboration with three or more authors; the journal that accepts the most publications is the Journal of Teaching and Physical Education; It has been determined that words such as physical education, teachers, perceptions, students and knowledge are frequently preferred as keywords. In addition, it was concluded that more studies on motor skills are needed in the research area. This research provides important findings for the field of teaching methods spectrum and offers essential information for researchers and practitioners interested in the subject area. Researchers and field experts can review Mark Byra's work for research on the subject; evaluate the Journal of Teaching and Physical Education; use keywords such as education, teachers and students and explore the relationship between teaching methods and motor skills.

Keywords: Teaching methods, Physical education and sports teaching, Bibliometric analysis

Giriş

Öğretim yöntemleri, eğitimde öğrencilerin öğrenme çıktılarına ulaşmalarına yardımcı olmak ve etkili bir öğrenme sağlamak için kullanılan stratejileri, yaklaşımları ve teknikleri ifade etmektedir. Wang ve Torrissi-Steele (2019) öğretim yöntemlerini, eğitim sürecinde belirlenen hedeflerin kazandırılması için ilke ve stratejilerin kullanılması olarak tanımlamaktadır (Ünlü ve Aydos, 2007). Öğretim yöntemleri geleneksel öğretim yöntemleri, öğretmen merkezli ve öğrenci merkezli yöntemler olarak sınıflandırılabilir (Landøy, Popa ve Repanovici, 2020). Bu yöntemler belirlenen öğrenme hedeflerine, öğrencilerin ihtiyaçlarına, öğrenme ortamına, katılıma ve motivasyona göre tanımlanabilir.

Öğretim yöntemlerinin genel amacı, yaratıcılığı harekete geçirep motive ederek, eleştirel düşünme ve iletişim becerilerini geliştirerek, öğrencilerin öğrenmelerine yardımcı olmaktır (Bidabadi, Isfahani, Rouhollahi ve Khalili, 2016). Beden eğitimi ve spor öğretimi derslerinde de belirlenen hedeflerin kazandırılması ve öğrenim sürecinin etkili yapılandırılması için çeşitli öğretim yöntemleri kullanılmaktadır (Kulinna ve Cothran, 2003). Muska Mosston ve Sara Ashworth tarafından geliştirilen öğretim yöntemleri beden eğitimi ve spor alanında uzun yıllardır kullanılmakta ve konu üzerine çalışmalar yapılmaktadır (Boyce, 1992; Chatoupis ve Vagenas, 2018; Jaakkola ve Watt, 2011)

Beden eğitimi ve spor öğretimi derslerinin temelindeki konuları ve becerileri kazandırma niteliğinde olan öğretim yöntemleri yelpazesi Muska Mosston tarafından geliştirilmiştir (Mosston, 1966). Sonraki yıllarda ise Mosston ve Ashworth birlikte yelpazeyi birkaç önemli değişiklik ile geliştirmeye devam etmiş ve öğretmenlere rehber olması için öğretim yöntemleri yelpazesini tam olarak tanıtmışlardır (Goldberger, Ashworth ve Byra, 2012). Yelpazede karar verme merkezi bir kriter konumunda olup, öğrenme sürecinin öğretmen merkezli veya öğrenci merkezli yürütüldüğü öğretim yöntemlerini oluşturur ve fiziksel, toplumsal, duyuşsal ve bilişsel öğrenme alanlarının gelişimine göre öğretmenlerin yöntemleri seçmesine olanak tanır (Mosston ve Ashworth, 1990).

Öğretim yöntemleri yelpazesinde yer alan komut, alıştırma, eşli çalışma, kendini değerlendirme ve katılım yöntemlerinde öğretmenin aktif rol aldığı sunuş yoluyla öğretim stratejisi benimsenirken; yönlendirilmiş buluş, problem çözme (farklıbenzer), kişisel program-öğrencinin tasarımı, öğrencinin başlatması, kendi kendine öğretme yöntemleri buluş eşliğinin geçilmesinden dolayı buluş yoluyla öğretim stratejisi benimsenerek yönetilmektedir (Mosston ve Ashworth, 1990).

Öğretmen merkezli yöntemlerin kullanımında öğretmen, öğretim faaliyetleri ile ilgili kararların birçoğunu kendisi alır ve öğrenciler bilgiyi öğretmen tarafından sunulan şekillerde kazanır, becerileri tekrar yoluyla öğrenir ve yeniden üretmeye yönlendirilir. Öğrenci merkezli yöntemlerde ise öğrenciler

yaratıcı düşünme, problem çözme, karar verme, bilgiyi keşfetme ve kullanma sürecine aktif olarak katılır (Kulinna ve Cothran, 2003). Öğretim yöntemleri yelpazesi incelendiğinde sorumluluk kazanma ve kazanılan sorumluluğun bir sonraki yöntem sorumluluğuna katkı sağladığı ifade edilebilir. Ek olarak öğretim yöntemleri yelpazesi öğretmen merkezlilikten öğrenci merkezliliğe doğru geçişin sağlandığı sunuş, buluş ve araştırma yoluyla öğretim stratejilerine dayandırılmaktadır. Beceri öğreniminin etkili bir biçimde sağlanabilmesi için öğretim yöntemlerinin kullanılması ve belirlenmesinde yelpazenin bu açıardan taşıdığı özellikler değerlendirilerek uygulanması ve aktarılması önem taşımaktadır.

Mosston ve Ashworth tarafından geliştirilen öğretim yöntemleri yelpazesi, beden eğitimi ve spor öğretimi etkinliklerinde ve literatürde yer alan çalışmalarda uzun yıllardır kullanılmaktadır. Bu yöntemlerin ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri üzerindeki etkisi incelenmiş; duyuşsal, bilişsel ve psikomotor öğrenme alanları ile ilişkisi araştırılmış olup, öğretmen ve öğrenci popülasyonları açısından da bir araştırma konusu olmuştur (Beckett, 1991; Byra, Sanchez ve Wallhead, 2014; Digelidis ve Papaioannou, 2015; Morgan, Kingston ve Sproule, 2005). Bu kapsamda araştırmada beden eğitimi ve spor öğretiminde kullanılan öğretim yöntemleri yelpazesinin bibliyometrik özellikler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada, konu alanına yönelik bilgilerin özetlenmesi, en etkili çalışmaların tespit edilmesi, konu üzerine en çok çalışma yapan yazarların bulunması, yayım kabul etme eğilimine sahip dergilerin saptanması ve araştırma önerilerine ulaşılması tasarlanmıştır. İfade edilen çalışma çıktılarına ulaşmak için takip eden problem cümleleri oluşturulmuştur;

Tablo 1. Dokümanlar hakkında genel bilgiler

Araştırma Soruları	Analizler
Öğretim yöntemleri yelpazesi üzerine yayınların mevcut durumu ve eğilimi nedir?	Doküman tipi Alıntı oranı Yazar sayısı Referans sayısı
Öğretim yöntemleri yelpazesi üzerine en etkili makaleler, yazarlar ve dergiler nelerdir?	En çok çalışma yapan yazarlar Yıllara göre değerlendirme En çok atıf alan yazarlar En çok yayım kabul eden dergiler
Öğretim yöntemleri yelpazesine yönelik iş birliği ağları nasıldır?	Yazarlar arası iş birliği Ülkelerin iş birliği
Öğretim yöntemleri yelpazesi konu eğilimi nasıldır?	Tematik konu haritası Sık kullanılan anahtar kelimeler Kelime bulutu

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın yöntemini oluşturan nicel araştırma yöntemlerinden bibliyometrik analiz, matematiksel veya istatistiksel işlemler ile bir konu alanı üzerine yayımlanan çalışmaların özetlenmesi esasına dayanmaktadır (Van Raan, 1996).

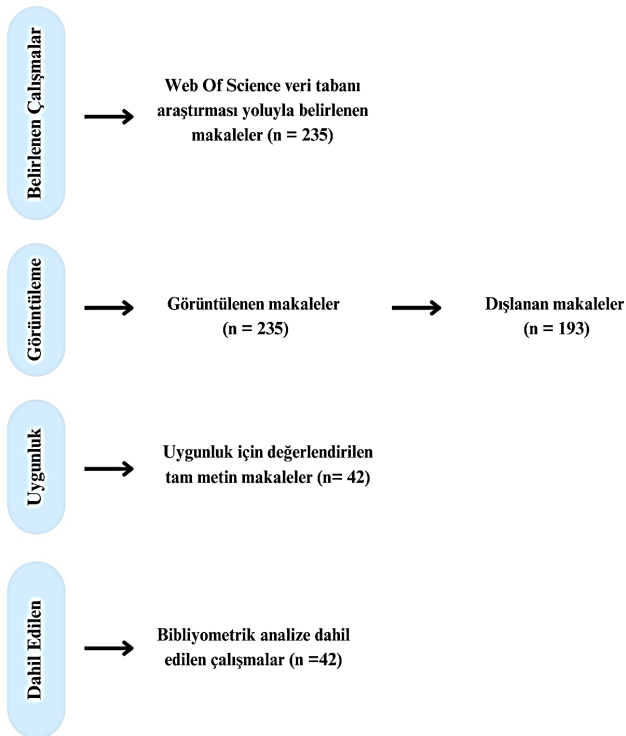
Literatürdeki bazı çalışmalar bibliyometrik analizin içerik analizi olarak tanımlandığını da ifade etmektedir (Kırpık ve Dönbak, 2021). Bu çalışmada beden eğitimi ve spor öğretiminde kullanılan öğretim yöntemleri üzerine bibliyometrik veriler oluşturulmuş ve konu üzerine yapılmış çalışmaların bilgileri bibliyometrik analiz ile ortaya çıkarılmıştır.

Araştırma Grubu

Bu araştırma, Mosston ve Ashworth tarafından geliştirilmiş olan öğretim yöntemlerini içeren araştırmaları kapsamış, konu alanı ile ilgili çalışmalara ulaşmak için benzer çalışmalar incelenmiş (Calabuig-Moreno, González-Serrano, Fomona ve Garcia-Tascon, 2020; Şahin, Karakaya ve Dikmen, 2023) ve Web of Science (WOS) veri tabanında ilgili alanda yapılan 1991-2022 yılları arasındaki çalışmalar araştırmanın kapsamını oluşturmuştur. Bu çalışmada beden eğitimi ve spor öğretiminde kullanılan öğretim yöntemleri üzerine WOS veri tabanında tarama gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Web of Science (Core Collection) veri tabanı kullanılırken, öğretim yöntemlerine ilişkin çalışmalara ulaşmak için Boolean operatörleri tercih edilmiştir. Konu alanına yönelik "teaching", "style", "physical education", "spectrum" ve öğretim yöntemlerini içeren anahtar kelimeler ile farklı kelime kombinasyonları oluşturulmuştur. Çalışmaya dahil edilen araştırmalar takip eden dahil etme kriterlerine göre belirlenmiştir: (i) WOS veri tabanındaki herhangi bir indekste taranıyor olmak, (ii) spor bilimleri kategorisinde yer almak.

Şekil 1. Bibliyometrik analizin akış diyagramı

Verilerin Analizi

WOS veri tabanında dahil etme kriterleriyle belirlenen 42 çalışmanın bibliyometrik analizini yapmak için ilk aşamada çalışmalar "Bibtex" formatında dışa aktarılmış, dışa aktarılan verilerin analizi için R versiyon 4.2.2 (Core Team) programlama dili kullanılmıştır. Çalışmaların bibliyometrik analizi R programlama dilinin {bibliometrix} paketi ile gerçekleştirilmiş, bibliometrix paketi R programlama diline yükledikten sonra {biblioshiny} fonksiyonu çalıştırılmış ve ilgili çalışmaların analizi gerçekleştirilmiştir. Analizler, çalışmalarda kullanılan anahtar kelime kullanım sıklığına dayandırılmış (Örn. konu alanı üzerine en sık kullanılan anahtar kelimeleri belirlerken yılda en az 10 kez kullanılmış olması şartı) ve bibtex formatında dışa aktarılan çalışmaların eğilimleri belirlenmiştir.

Etik Beyan

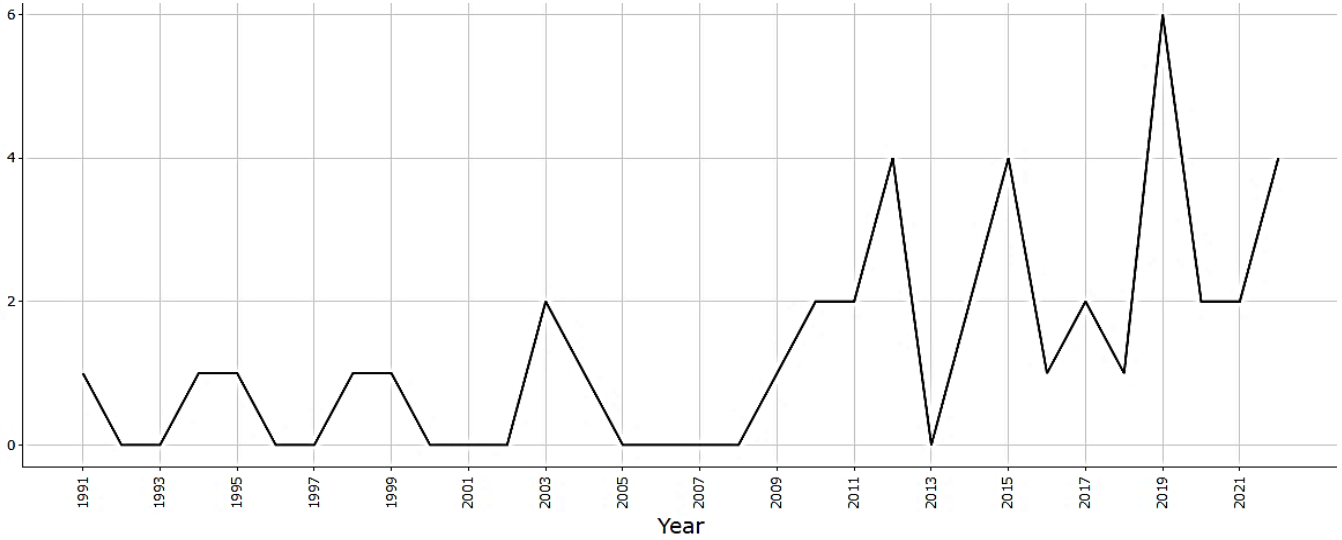
Bu araştırma, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul Komisyonu'nun 07.06.2023 tarihli ve GO 2023/345 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur.

Bulgular

Beden eğitimi ve spor öğretimi alanında kullanılan öğretim yöntemleri üzerine ilk çalışmaların 1991 yılında yapılmaya başlandığı ve 2022 yılına kadar çalışmaların devam ettiği belirlenmiştir. Tablo 2 incelendiğinde, WOS veri tabanı aracılığı ile konu alanına ilişkin 42 çalışmaya ulaşılmış olup, dokümanlarda 1110 referans gösterildiği, doküman başına ortalama alıntı oranının 9.3 olduğu, toplam 95 yazarın çalışma yaptığı ve 7 dokümanın tek yazarlı olarak yapıldığı tespit edilmiştir. Doküman tiplerine göre incelendiğinde çalışmalardan 35'i makale, 1'i erken erişimli makale, 4'ü bildiri ve 1 çalışmanın ise kitap bölümü tipinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Dokümanlar hakkında genel bilgiler

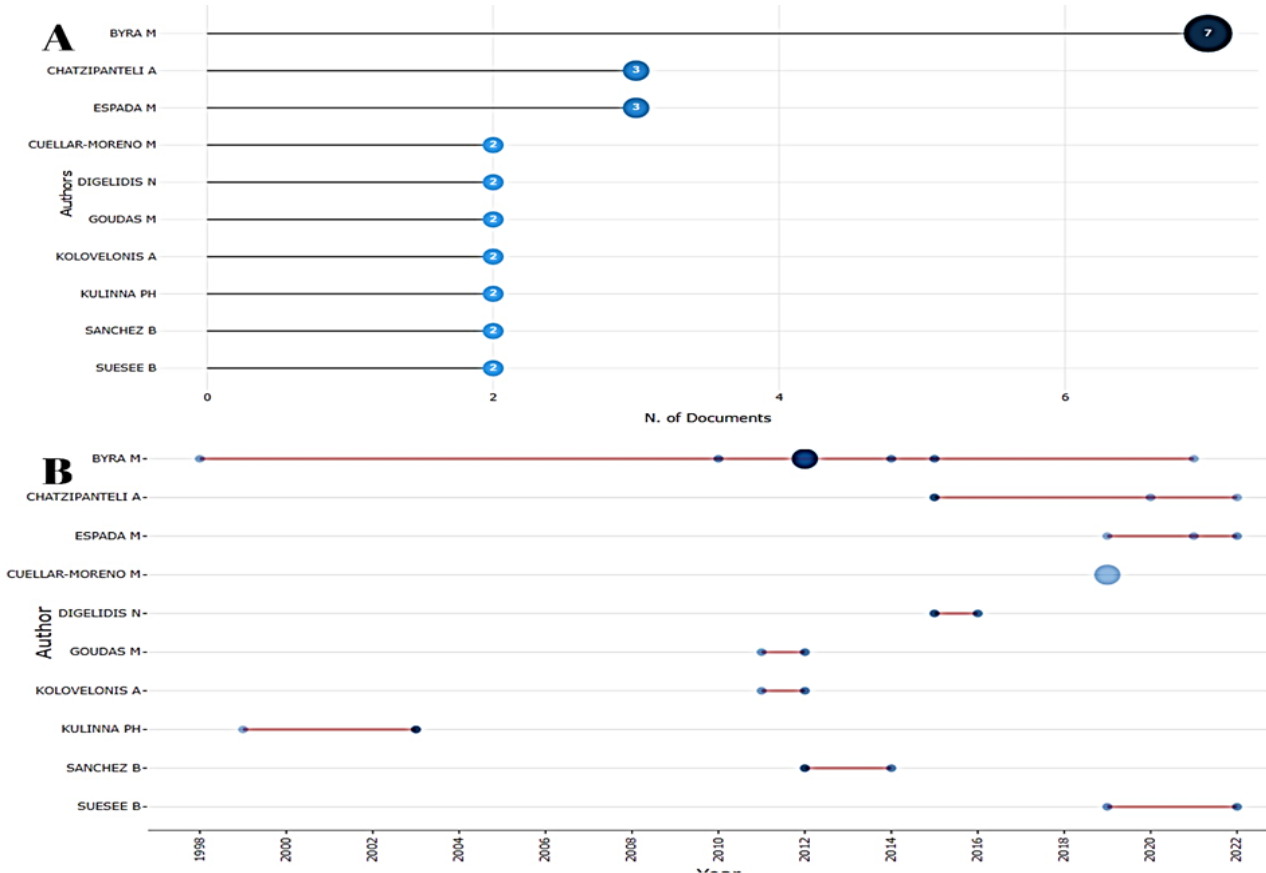
Veriler Hakkında Temel Bilgiler	Sonuçlar
Zaman aralığı	1991:2022
Dokümanlar (makale, kitap, bildiri vs.)	42
Doküman başına ortalama alıntı sayısı	9,3
Referanslar	1110
Belge İçeriği	
Anahtar Kelimeler Artı (ID)	89
Yazar Bilgileri	
Yazarlar	95
Tek yazarlı dokümanların yazarları	7
Yazarlar İş birliği	
Tek yazarlı dokümanlar	7
Doküman Başına Ortak Yazarlar	2,74
Uluslararası ortak yazarlık %	28,57
Doküman Tipleri	
Makale	35
Kitap bölümü	1
Bildiri	4
Erken erişim makaleler	1

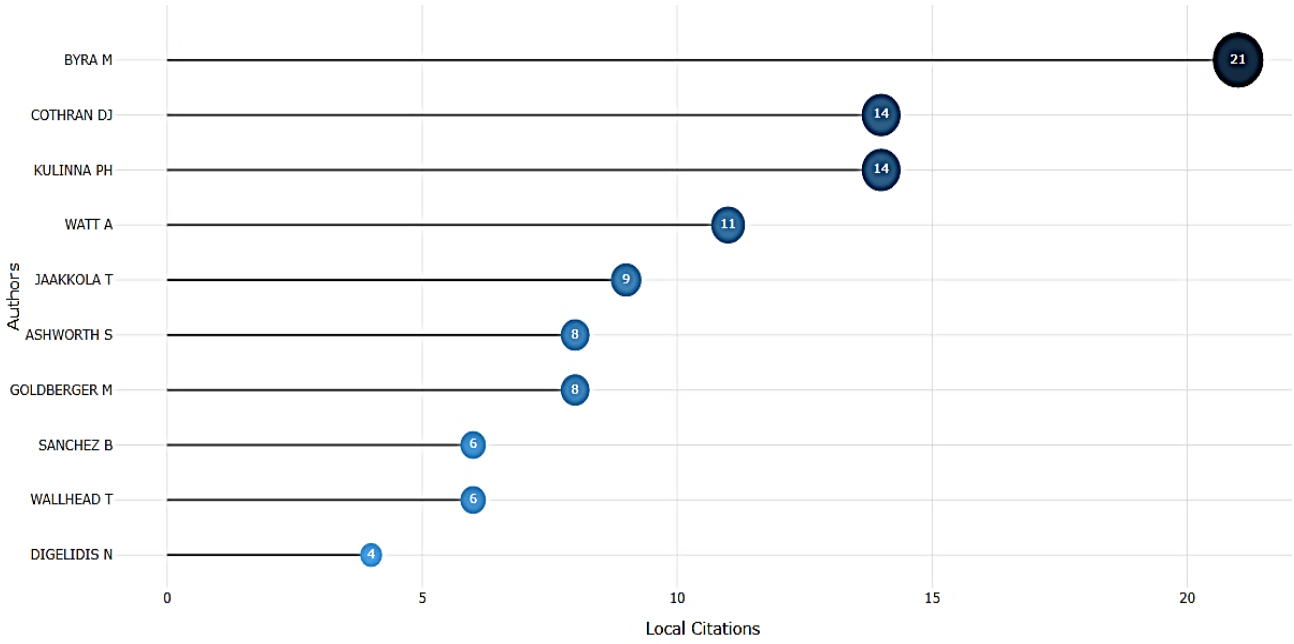
Şekil 2. Öğretim yöntemleri yelpazesine yönelik çalışmaların yıllara göre yayım oranı

WOS veri tabanında konu alanına yönelik yapılan çalışmaların yayım yılları değerlendirilmiş ve konu üzerine ilk yayımın WOS veri tabanında 1991 yılında indekslendiği anlaşılmıştır. Öğretim yöntemleri yelpazesine üzerine WOS veri tabanında 2021 yılına kadar yayımlar indekslenirken, en çok yayım 2019 yılında indekslenmiştir. Şekil 3'te, öğretim yöntemleri spekt- rumu üzerine en çok çalışma yapan yazarlar görülmekte ve sırasıyla Mark Byra, Maria Espada ve Athanasia Chatzipanteli

en çok çalışma yapan araştırmacılar olarak öne çıkmaktadır. Mark Byra 'nın yıllık olarak çalışma eğilimleri şekil 3'e göre değerlendirildiğinde, 1999-2021 yılları arasında konu üzerine çalışmalar yapmış ve 2012 yılında konu alanına yönelik yoğun bir çalışma dönemi gerçekleştirmiştir. Athanasia Chatzipanteli 2015, 2020 ve 2022 yıllarında çalışmalar yaptığı ve Maria Espada 'nın ise 2019, 2021 ve 2022 yıllarında çalışmalarını yaptığı tespit edilmiştir.

Şekil 3. Öğretim yöntemleri yelpazesine yönelik en çok çalışma yapan araştırmacılar ve yıllara göre değerlendirilmesi

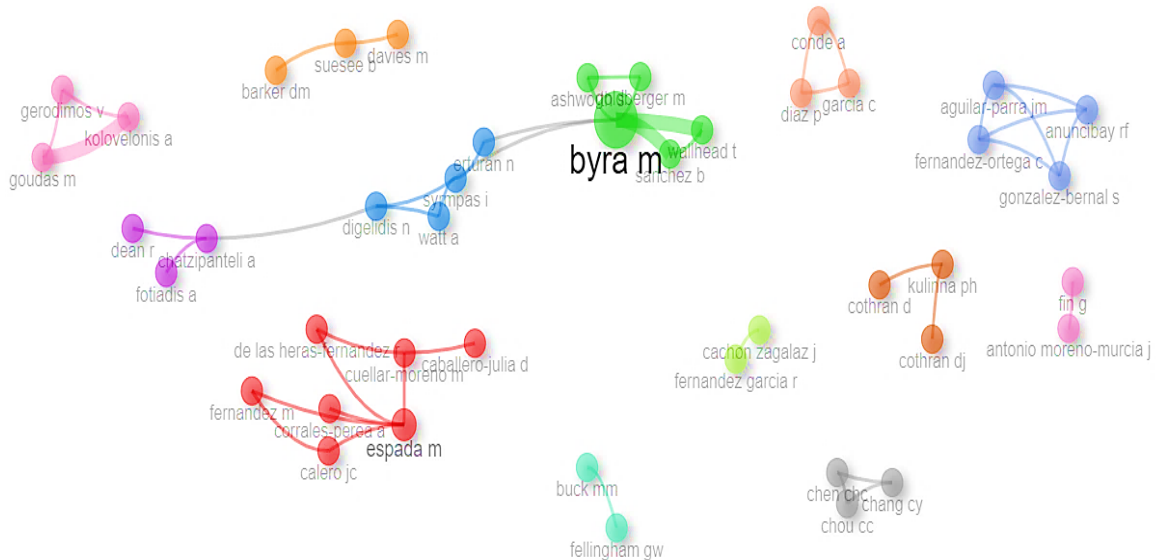

Şekil 4. En çok atıf alan araştırmacılar

Tablo 3. Öğretim yöntemleri yelpazesi üzerine çalışma yapan yazarların özellikleri

Yazarlar	H index	G index	Yayın Sayısı	Başlangıç
Mark Byra	6	7	7	1998
Nikolaos Digelidis	2	2	2	2015
Marios Goudas	2	2	2	2011
Kolovelonis A	2	2	2	2011
Sanchez B	2	2	2	2012
Suesee B	2	2	2	2019
Wallhead T	2	2	2	2014
Watt A	2	2	2	2011
Antonio Moreno-murcia J	1	1	1	2019
Ashworth S	1	1	1	2012

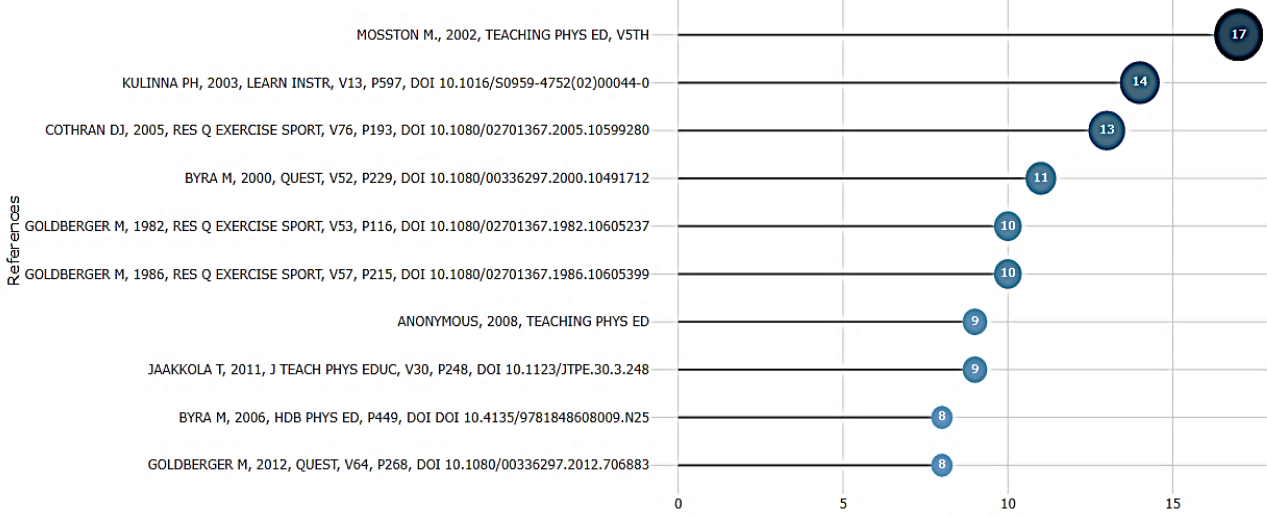
Şekil 4'te öğretim yöntemleri üzerine çalışma yapan araştırmacıların atıf oranlarına yer verilmiş ve en çok atıf oranına sahip olan araştırmacıların Mark Byra, Donetta Cothran ve Pamela Hodges Kulinna olduğu belirlenmiştir. WOS veri tabanında öğretim yöntemleri üzerine ele alınmış 42 makale incelendiğinde, yedi makalenin Mark Byra'ya ait olduğu belirlenmiş ve Byra'nın 1998 yılından beri öğretim yöntemleri üzerine çalışmaları gerçekleştirdiği anlaşılmıştır. Araştırmacıların konu üzerine etkinliğini temsil eden H index ve G index değerleri incelendiğinde Mark Byra'nın öğretim yöntemleri üzerine etkili çalışmaları gerçekleştirdiği ifade edilebilir. Bununla birlikte 2015 yılında çalışmalarını indekslenmeye başlayan Nikolaos Digelidis'in de konu üzerine etkili çalışmalar gerçekleştirdiği yapılan analizler sonucunda belirlenmiştir.

Şekil 5. Öğretim yöntemleri yelpazesi üzerine çalışan araştırmacıların iş birliği ağı

Konu üzerine iş birliği yapan yazarların iş birliği ağı değerlendirilmiş olup, çemberlerin büyüklüğü en çok iş birliği yapılan yazarı, çizgilerin kalınlığı en sık iş birliği yapan yazar ikililerini ifade etmektedir. Şekil 5 incelendiğinde, Mark Byra'nın en çok

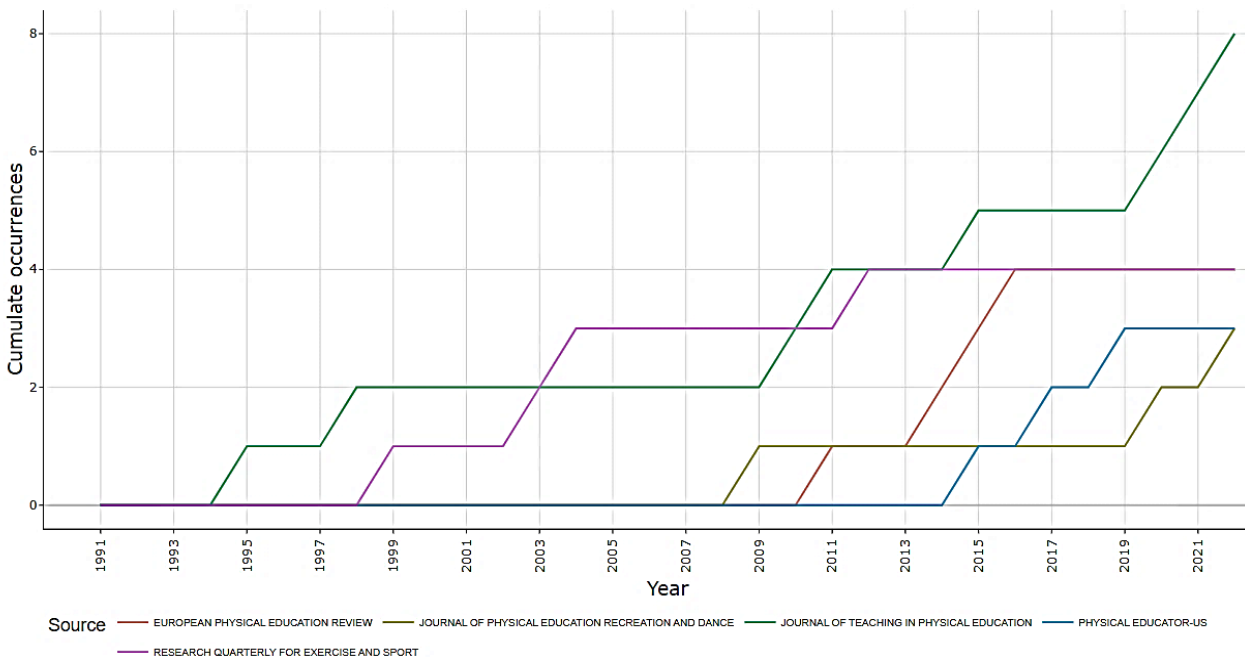
iş birliği yapılan yazar olduğu söylenebilir. Bununla birlikte konu üzerine iş birliği yapan çeşitli araştırma gruplarının bulunduğu ve bu gruplardan bazılarının da Mark Byra ile iş birliği sağladığı ifade edilebilir.

Şekil 6. En çok referans gösterilen çalışmalar

En çok referans gösterilen çalışmaların sıralaması doküman tipi açısından incelendiğinde, birinci çalışmanın kitap, ikinci ve üçüncü çalışmaların araştırma makalesi olduğu saptanmıştır. WOS veri tabanı üzerinde en çok atıfı Masston ve Ashworth (1990) tarafından konu alanı üzerine yazılan "Teaching Physical Education" kitabı almıştır. Kitap, beden eğitimi ve spor öğretiminde kullanılan öğretim yöntemleri yelpizesi üzerine okuyuculara uygulamalı örnekler sunması açısından önem taşımaktadır. Diğer yandan, beden eğitimi öğretmenlerinin

öğretim yöntemleri yelpazesini kullanımını ve öğretim yöntemlerine bakış açılarını ele alan çalışma WOS veri tabanı üzerinde en çok atıfı alan araştırma makalesi olmuştur (Kulinna ve Cothran, 2003). Benzer bir çalışma WOS veri tabanı üzerinde en çok atıfı alan ikinci araştırma makalesi olurken, bu çalışmada da araştırmacılar yedi ülkedeki 1400'den fazla beden eğitimi öğretmenin öğretim yöntemi yelpizesi ile inançları arasındaki ilişkiyi değerlendirmiştir (Cothran ve diğerleri, 2005).

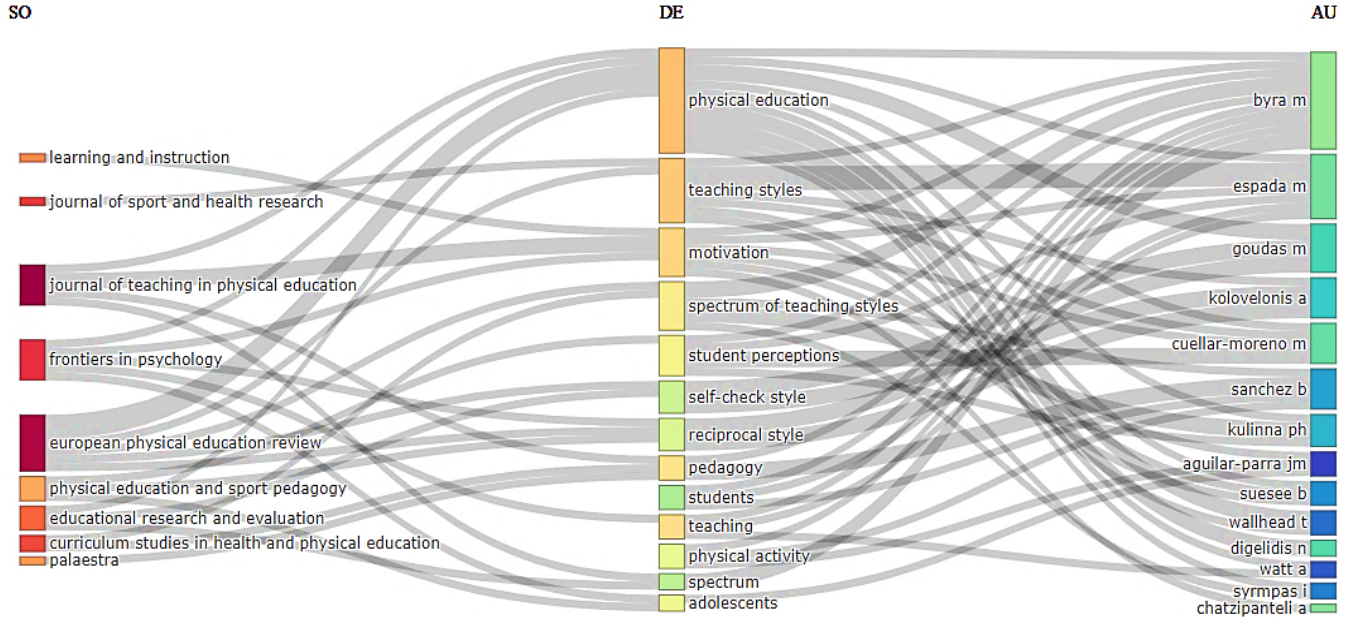

Şekil 7. Öğretim yöntemleri yelpizesi üzerine yayım kabul eden dergilerin yıllara göre yayım oranları

Araştırmanın kapsamını oluşturan 42 çalışmanın hangi dergilerde yayımlandığı bibliyometrik veriler ile değerlendirilmiş ve konu üzerine en çok yayım kabul etme eğiliminde olan derginin Journal of Teaching in Physical Education olduğu tespit edilmiştir. Bu dergi toplamda konu alanı üzerine 8 çalış-

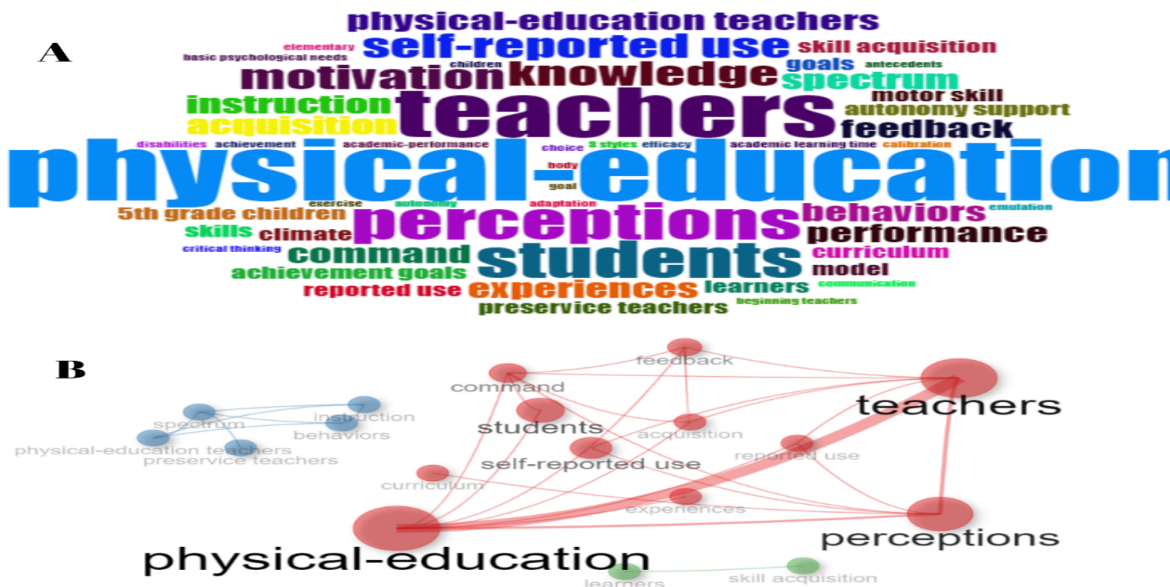
mayı yayımlamıştır. Journal of Teaching in Physical Education dergisini Research Quarterly for Exercise and Sport dergisi takip etmiş ve konu alanı üzerine 4 çalışmayı yayımlamıştır. Öğretim yöntemleri üzerine en çok yayım kabul eden dergilerin ayrıntılı listesine Şekil 7’ de yer verilmiştir.

Şekil 8. Yayım kabul eden dergiler, sık kullanılan anahtar kelimeler ve yazarlar

Yayım kabul eden dergiler, yazarlar ve kullanılan anahtar kelimeler arasındaki ilişki incelenmiş olup, konu üzerine en çok yayım yapan Mark Byra’ nın en çok “physical education (beden eğitimi)”, “teaching Styles (öğretim yöntemleri)” ve “spectrum of teaching Styles (öğretim yöntemleri yelpazesi)” anahtar kelimelerini tercih ettiği belirlenmiştir. Bununla birlikte konu üzerine en çok yayım kabul eden Journal of Teaching in Physi-

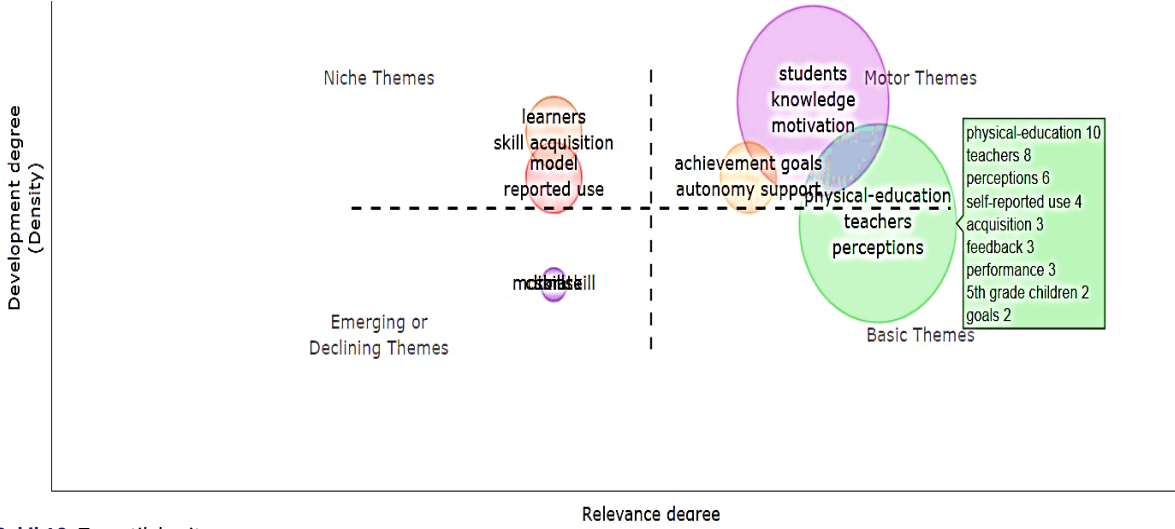
cal Education dergisinin “physical education (beden eğitimi)” ve “motivation (motivasyon)” anahtar kelimelerine sahip çalışmalarını yayımladığı analizler sonucunda saptanmıştır. Konu üzerine yayım yapan araştırmacıların kullandığı anahtar kelimelere ve dergilerin kabul etme eğiliminde olduğu anahtar kelimelere yönelik detaylı bilgiye Şekil 8’de yer verilmiştir.

Şekil 9. Anahtar kelime bulutu ve kelimelerin ilişkisi

Araştırmanın kapsamını oluşturan 42 çalışmada kullanılan anahtar kelime sıklığı kelime bulutu analizi ile değerlendirilmiş, konu alanı üzerine en çok tercih edilen anahtar kelimenin “physical education (beden eğitimi)” olduğu anlaşılmıştır. Bu anahtar kelimeye ek olarak “teachers (öğretmenler)”, “perceptions (algılar)”, “students (öğrenciler)” anahtar kelimelerinin de sıklıkla tercih edildiği tespit edilmiştir. Kelime bulutu analizinde yazıların büyüklüğü daha sık kullanılan anahtar kelimeleri temsil ederken, en çok tercih edilen anahtar kelimelere yönelik bilgilere Şekil 9A’ da yer verilmiştir.

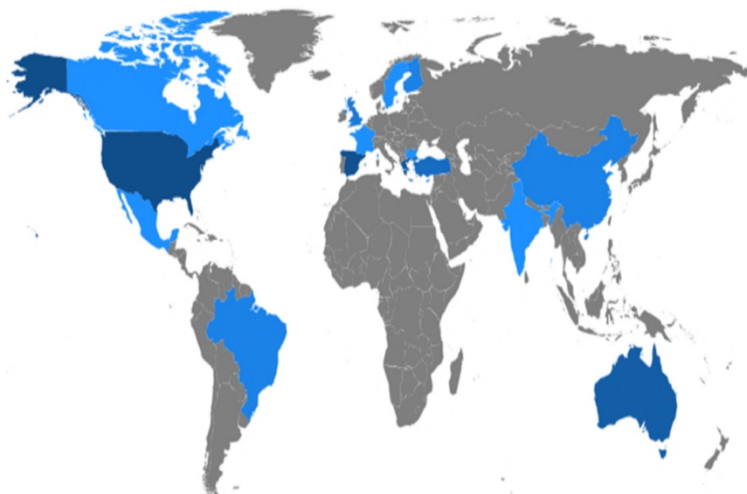
Kullanılan kelimelerin birbirleri ile ilişkisi ve kullanılma sıklığı Şekil 9B ile incelendiğinde, kelimeler arasındaki çizgiler kelime kombinasyonlarını, çizgilerin kalınlığı birlikte kullanılma sıklığını, kelimelerin koyuluğu ve dairelerin büyüklüğü ise en çok kullanılan kelimeleri ifade etmektedir. Physical-education ve teachers kelimelerinin en çok kullanılan kombinasyon olduğu söylenebilir.

Şekil 10. Tematik harita

Tematik harita, merkezilik ve yoğunluk olarak iki boyutu kapsamaktadır. Bununla birlikte X eksenini merkeziliği ve konunun önemini, Y eksenini yoğunluğu ve konunun merkeziliğini temsil etmektedir. Buna göre, sağ üst kısım hem önemli hem de iyi gelişmiş temaları, sol üst kısım oldukça gelişmiş ve izole edilmiş temaları, sol alt kısım azalan temaları ifade eder ve sağ alt kısım ise temel temaları içerir. Öğretim yöntemleri yelpazesi üzerine yapılan çalışmaların tematik konu analizi incelendiğinde; student (öğrenci), knowledge (bilgi), motivation (motivas-

yon), achievement goals (başarı hedefleri) ve autonomy support (özerklik desteği) konularının önemli ve iyi gelişmiş olduğu; learners (öğrenciler), skill acquisition (beceri kazanımı), model ve reported use (bildirilen kullanım) konularının gelişmiş ve izole edildiği; motor skill (motor beceri) ve achievement (başarı) konularının daha az tercih edildiği; physical education (beden eğitimi), teachers (öğretmenler) ve perceptions (algılar) konularının ise temel konular olduğu tespit edilmiştir.

Amerika	32
İspanya	26
Yunanistan	22
Avustralya	13
Türkiye	6
İngiltere	3
Brezilya	2
Çin	2
Finlandiya	2
Bulgaristan	1

Şekil 11. Ülkelerin iş birliği dağılımı

Öğretim yöntemleri yelpazesi konu alanında iş birliği yapılan ülkeler Şekil 11' de renkli olarak belirtilmiş olup, renklerin koyuluğu en çok iş birliği yapılan ülkeyi belirtmektedir. Şekil 11 incelendiğinde en çok Amerika'daki araştırmacılar ile iş birliği sağlandığı söylenebilir. Amerika'yı İspanya ve Yunanistan takip ederken, Türkiye'den 6 araştırmacı ile iş birliği gerçekleştirilmiştir. Özgül, Atan ve Kangalgil (2019) tarafından yapılan çalışmada, komut ve katılım yöntemlerinin öğrencilerin temel voleybol becerileri ile beden eğitimi spor dersine olan tutumları üzerindeki etkisini incelemiştir. Diğer bir çalışmada ise Türkiye'deki ortaokullarda beden eğitimi spor öğretmenleri tarafından kullanılan öğretim yöntemlerini ve bu yöntemlere ilişkin algıları ele almışlardır (Parsak ve Saraç, 2019). Benzer şekilde Sympas, Papaioannou, Digelidis, Erturan ve Byra (2019), Türkiye ve Yunanistan'daki beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının öğretim yöntemlerine yönelik kullanımlarını ve algılarını araştırmışlardır.

Tartışma

Öğretim sürecinde eğitimcilerin öğrenmeyi kolaylaştırmak için benimsediği çeşitli öğretim yöntemleri bulunmaktadır. Araştırmacılar, öğrencilerin öğrenme sürecini etkileyebilecek bireysel farklılıklara sahip olduğunu belirtirken (Salar, Turgut, Aksakallı ve Gürbüz, 2016), bu farklılıklardan dolayı standart bir öğretim yöntemi kullanımının tüm öğrenciler için etkili bir öğretim sağlamayacağı ifade edilmektedir (Xie ve Jiang, 2022). Nitekim çalışmalar, öğrencilere uygun öğretim yöntemi kullanıldığında akademik başarı düzeyinin önemli düzeyde etkilendiğini göstermiştir (Inayat ve Ali, 2020; Syafitri, 2018). Eğitimciler, öğrencilerin çeşitliliğini ve benzersiz ihtiyaçlarını dikkate alarak öğretimi sürdürmeyi planlasa da öğretim sürecindeki temel amaç öğrenci gruplarının tümünü kapsayan bir öğretim yöntemini kullanabilmektedir (Dreyer ve Van der Walt, 1996). Bu yüzden eğitimciler, öğretim yöntemleri arasındaki farklılıkları kabul etmekle birlikte etkili öğretim stratejisini uygulamak arasında bir denge kurması gerekmektedir. Bu dengeyi sağlamak için Mosston ve Ashworth (1990) eğitimcilerin farklı öğrencilerin ihtiyaçlarına en iyi şekilde uyarlayabilecekleri ve değiştirebilecekleri bir öğretim yöntemleri yelpazesini geliştirmiştir. Yelpaze komut, alıştırmaya, eşli çalışma gibi geleneksel öğretim yöntemlerini ve yönlendirilmiş buluş, problem çözme ve öğrencinin başlatması gibi daha modern, yenilikçi yöntemleri kapsamaktadır.

Mosston ve Ashworth tarafından geliştirilen öğretim yöntemleri yelpazesi literatürde farklı konu başlıkları ile araştırmacılar tarafından değerlendirilmiş olup, bu yöntemlerin psikomotor, duyuşsal ve bilişsel beceriler üzerine etkisi kapsamlı bir şekilde rapor edilmiştir. Önceki bir çalışmada öğretmen ve öğrenci algıları ile öğretim yöntemleri yelpazesi arasındaki ilişki ele alınmış olup, öğretmenlerin kişisel deneyimlerine göre öğretim yöntemi seçtiği ifade edilmiştir (Sympas, Digelidis ve Watt, 2016). Bu araştırma bulgularına literatürde farklı çalışmalarda da rastlanılmış olup (Cothran, Kulinna ve Ward, 1999;

Parsak ve Saraç, 2019), öğretim yöntemlerine yönelik algı ve uygulamaların öğrencilerin motivasyonu ve öz yeterlikleri üzerine istatistiksel olarak anlamlı bir etki oluşturduğu araştırmacılar tarafından gözlemlenmiştir (Kulinna ve Cothran, 2003; Chatzipanteli, Digelidis ve Papaioannou, 2015). Bu araştırma bulgularına benzer bulgular diğer çalışmalarda da rapor edilirken, öğretim yöntemleri yelpazesinin psikomotor gelişimde de etkili olabileceği belirtilmiştir (Harrison, Fellingham, Buck ve Pellett, 1995). İfade edilen konu başlıklarına ek olarak öğretim yöntemleri yelpazesinin öğrenciler üzerinde algılanan başarı düzeyini artırdığı ve öğrencilerin karar verme becerilerini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır (Byra ve Jenkins, 1998; Kirby, Byra, Readdy ve Wallhead, 2015; Barba-Martín, 2010).

Diğer yandan literatürdeki araştırmalar öğrenci merkezli öğretim yöntemlerinin, öğretmen merkezli öğretim yöntemlerine kıyasla öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerini daha fazla geliştirdiğini belirtmiştir (Cuellar-Moreno ve Caballero-Juliá, 2019). Öğretim yöntemlerinin araştırma sıklığı kelime bulutu analizi ile değerlendirilmiş olup, en çok araştırma konusu olan yöntemlerin eşli çalışma ve kendini değerlendirme yönteminin olduğu tespit edilmiştir. Literatürde yapılan çalışmaların metodolojik tasarımları değerlendirildiğinde ise nicel araştırma yöntemlerinden betimsel, korelasyonel ve yarı deneysel ön-test son-test araştırma desenlerinin tercih edildiği saptanmıştır. Tematik harita bulguları ele alındığında öğretim yöntemleri yelpazesinin motor beceri ve hareket ana başlıklarında daha az araştırma konusu olduğu söylenebilir. İfade edilen konu başlıkları öğretim yöntemleri yelpazesi alanının sınırlı yönlerini oluştururken, ilerleyen dönemlerde motor beceri ve hareket ile öğretim yöntemleri yelpazesi arasındaki ilişkiyi değerlendiren çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmanın sonucunda öğretim yöntemleri konusuna yönelik en çok yayın yapan ve en çok atıf yapılan yazarın Mark Byra olduğu anlaşılmıştır. Konu alanı üzerine gerçekleştirilen çalışmaların üç veya daha çok yazar iş birliği ile yapıldığı belirlenmiştir. Konu üzerine yayın kabul etme eğilimine sahip olan derginin Journal of Teaching and Physical Education olduğu tespit edilmiştir. Ek olarak physical education, teachers, perceptions, students ve knowledge kelimelerinin anahtar kelime olarak tercih edildiği saptanmıştır.

İlerleyen dönemde konu alanı üzerine araştırma yapmak isteyen araştırmacılar öğretim yöntemlerinin motor beceriler üzerine etkisini değerlendirebilir. Nitekim tematik harita analizi sonuçları konu alanında motor beceriler üzerine yeterli çalışmanın yapılmadığını göstermiştir. Bu çalışmanın sonuçlarının konu alanına ilgi duyan araştırmacılar ve uygulayıcılara rehber olabileceği ve yayım sürecini hızlandırabilme anlamında önemli olduğu söylenebilir.

Yazar notu

Bu çalışma, 5.Ulusal Spor Bilimleri Öğrenci Kongresi, Ankara-Gazi Üniversitesi 8-10 Mayıs 2023'te özet bildiri olarak sunulmuştur.

Finans Kaynakları

Bu çalışmanın hazırlanması ve yazımı sırasında kurum ve/veya kuruluşlardan herhangi bir maddi destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu makalenin yayınlanmasıyla ilgili yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkıları

Araştırma Fikri: OD, SNU; Araştırma Tasarımı: OD, SNU; Verilerin Analizi: SNU; Makale Yazımı: OD, SNU; Eleştirel İnceleme: OD

Kaynaklar

1. **Barba, M.** (2010). Differences between the cooperative learning and the practice style in rural school. Comparison of two studies of case in a didactic unit of acrosport in the second cycle of primary education. *RETOS-Neuvas Tendencias en Educacion Fisica, Deporte y Recreacion*, (18), 14-18.
2. **Beckett, K. D.** (1991). The effects of two teaching styles on college students' achievement of selected physical education outcomes. *Journal of Teaching in Physical Education*, 10(2), 153-169.
3. **Bidabadi, N. S., Isfahani, A. N., Rouhollahi, A. ve Khalili, R.** (2016). Effective teaching methods in higher education: requirements and barriers. *Journal of Advances in Medical Education ve Professionalism*, 4(4), 170-178.
4. **Boyce, B. A.** (1992). The effects of three styles of teaching on university students' motor performance. *Journal of Teaching in Physical Education*, 11(4), 389-401.
5. **Byra, M. ve Jenkins, J.** (1998). The thoughts and behaviors of learners in the inclusion style of teaching. *Journal of Teaching in Physical Education*, 18(1), 26-42.
6. **Byra, M., Sanchez, B. ve Wallhead, T.** (2014). Behaviors of students and teachers in the command, practice, and inclusion styles of teaching: Instruction, feedback, and activity level. *European Physical Education Review*, 20(1), 3-19.
7. **Calabuig-Moreno, F., González-Serrano, M. H., Fombona, J. ve Garcia-Tascon, M.** (2020). The emergence of technology in physical education: A general bibliometric analysis with a focus on virtual and augmented reality. *Sustainability*, 12(7), 2728.
8. **Chatoupis, C. ve Vagenas, G.** (2018). Effectiveness of the practice style and reciprocal style of teaching: A meta-analysis. *Physical Educator*, 75(2), 175-194.
9. **Chatzianteli, A., Digelidis, N. ve Papaioannou, A. G.** (2015). Self-regulation, motivation and teaching styles in physical education classes: An intervention study. *Journal of Teaching in Physical Education*, 34(2), 333-344.
10. **Cothran, D. J., Kulinna, P. H., Banville, D., Choi, E., Amade-Escot, C., Macphail, A., Macdonald, D., Richard, J. F., Sarmiento P. ve Kirk, D.** (2005). A cross-cultural investigation of the use of teaching styles. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 76(2), 193-201.
11. **Cothran, D., Kulinna, P. H. ve Ward, E.** (1999). Students' experiences with and perceptions of Mosston's spectrum of teaching styles. *In Research Quarterly for Exercise and Sport*, 70(1), A84-A85.
12. **Cuellar-Moreno, M. ve Caballero-Juliá, D.** (2019). Student perceptions regarding the command and problem solving teaching styles in the dance teaching and learning process. *Research in Dance Education*, 20(3), 297-310.
13. **Dreyer, C. ve Van der Walt, J. L.** (1996). Learning and teaching styles: Empowering diverse learners in tertiary classrooms. *Koers-Bulletin for Christian Scholarship/Bulletin vir Christelike Wetenskap*, 61(4), 469-482.
14. **Goldberger, M., Ashworth, S. ve Byra, M.** (2012). Spectrum of teaching styles retrospective 2012. *Quest*, 64(4), 268-282.
15. **Harrison, J. M., Fellingham, G. W., Buck, M. M. ve Pellett, T. L.** (1995). Effects of practice and command styles on rate of change in volleyball performance and self-efficacy of high-, medium-, and low-skilled learners. *Journal of Teaching in Physical Education*, 14(3), 328-339.
16. **Jaakkola, T. ve Watt, A.** (2011). Finnish physical education teachers' self-reported use and perceptions of Mosston and Ashworth's teaching styles. *Journal of Teaching in Physical Education*, 30(3), 248-262.
17. **Inayat, A. ve Ali, A. Z.** (2020). Influence of teaching style on students' engagement, curiosity and exploration in the classroom. *Journal of Education and Educational Development*, 7(1), 87-102.
18. **Kırpık, G. ve Dönbak, E. R.** (2021). Turizm alanında yer alan liderlik araştırmalarının bibliyometrik analizi. *Alanya Akademik Bakış*, 5(2), 883-909.
19. **Kirby, S., Byra, M., Readdy, T. ve Wallhead, T.** (2015). Effects of spectrum teaching styles on college students' psychological needs satisfaction and self-determined motivation. *European Physical Education Review*, 21(4), 521-540.
20. **Kulinna, P. H. ve Cothran, D. J.** (2003). Physical education teachers' self-reported use and perceptions of various teaching styles. *Learning and Instruction*, 13(6), 597-609.
21. **Landøy, A., Popa, D. ve Repanovici, A.** (2020). Teaching learning methods. *Collaboration in Designing a Pedagogical Approach in Information Literacy*, 137-161.
22. **Morgan, K., Kingston, K. ve Sproule, J.** (2005). Effects of different teaching styles on the teacher behaviours that influence motivational climate and pupils' motivation in physical education. *European Physical Education Review*, 11(3), 257-285.
23. **Mosston, M.** (1966). *Teaching physical education*. Columbus, OH: Merrill
24. **Mosston, M. ve Ashworth, S.** (1990). *The spectrum of teaching styles. From command to discovery*. Longman, Inc., 95 Church St., White Plains, NY 10601-1505.
25. **Özgül, F., Atan, T. ve Kangalıl, M.** (2019). Comparison of the command and inclusion styles of physical education lessons to teach volleyball in middle school. *Physical Educator*, 76(1), 182-196.
26. **Parsak, B. ve Saraç, L.** (2019). Turkish physical education teachers' use of teaching styles: self-reported versus observed. *Journal of Teaching in Physical Education*, 39(2), 137-146.
27. **Salar, R., Turgut, Ü., Aksakallı, A. ve Gürbüz, F.** (2016). Bireysel farklılıkların öğretim sürecine yansımalarına dair öğretmen görüşlerinin incelenmesi: nitel bir araştırma. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 431-444.

28. **Syafitri, N.** (2018). The correlation between lecturers' teaching styles and students' reading habit towards reading comprehension. *ELS-JISH*, 1(1), 96-102.
29. **Sympas, I., Digelidis, N. ve Watt, A.** (2016). An examination of Greek physical educators' implementation and perceptions of Spectrum teaching styles. *European Physical Education Review*, 22(2), 201-214.
30. **Sympas, I., Papaioannou, A., Digelidis, N., Erturan, G., ve Byra, M.** (2020). Higher-order factors and measurement equivalence of the spectrum of teaching styles' questionnaire across two cultures. *Journal of Teaching in Physical Education*, 40(2), 245-255.
31. **Şahin, A., Karakaya, Y. E. ve Dikmen, M.** (2023). Mapping tendencies in curriculum research on physical education and sports: a bibliometric analysis. *Participatory Educational Research*, 10(3), 106-129.
32. **Ünlü, H. ve Aydos, L.** (2007). Öğretmen görüşlerine göre; beden eğitimi derslerinde öğretmenlerin ve öğrencilerin tercih ettikleri öğretim yöntemleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 71-81.
33. **Van Raan, A.** (1996). Advanced bibliometric methods as quantitative core of peer review based evaluation and foresight exercises. *Scientometrics*, 36(3), 397-420.
34. **Wang, V. ve Torrisi-Steele, G.** (2019). Transformation of higher education in China: A teaching methods perspective. In *Handbook of research on challenges and opportunities in launching a technology-driven international university* (pp. 131-160). IGI Global.
35. **Xie, R. ve Jiang, J.** (2022). Creativity: the effectiveness of teacher-student conflict. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(3), 1628.